

Det fremgår af rapporten, at grundlaget for anbringelse navnlig er alkohol- og narkotikamisbrug, ung alder eller psykiske grunde. Særlig narkotikamisbrug og ung alder har i de seneste år i stigende grad givet anledning til anvendelse af bestemmelsen.

Med hensyn til anvendte institutionstyper har der siden 1985 været en nogenlunde konstant fordeling med ca. 1/3 anbragt på kriminalforsorgens pensioner og ca. 2/3 anbragt udenfor på kommunale og amtskommunale institutioner, psykiatriske hospitaler eller andre institutioner. I meget begrænset omfang har der været anvendt familiepleje under institutionslignende forhold.

I overensstemmelse med forarbejderne har anvendelsen af § 49, stk. 2, i langt de fleste tilfælde enten bygget på omstændigheder i den dømtes personlige forhold, der er indtrådt efter domstidspunktet, eller på forhold, der ikke har foreligget oplyst for retten. Et stigende antal anbringelser er gennemført i forhold til dømte på fri fod, således at hele dommen er afsonet på institution mv. Stigningen er særlig markant med hensyn til unge under 18 år.

Kontaktgruppen mellem Direktoratet for Kriminalforsorgen og Socialministeriet har ønsket at få foretaget en effektundersøgelse af anvendelsen af alternativ afsoning i medfør af straffelovens § 49, stk. 2. Center for Alternativ Samfundsanalyse er på denne baggrund igang med et forskningsprojekt herom. Den endelige rapport forventes at foreligge i september 2000.

5.11.2. *Straffelovrådets forslag*

Om arbejdsgruppens overvejelser henvises til 1989-betænkningen, s. 260-264, 664-665, jf. § 73 i arbejdsgruppens lovudkast, og s. 728-729, og om Straffelovrådets overvejelser henvises til 1998-betænkningen, s. 32-35, 118, jf. § 78 i rådets lovudkast, og s. 266-269.

Efter Straffelovrådets opfattelse bør det fortsat være udgangspunktet, at domme til ubetinget frihedsstraf afsones i fængsel eller arresthus, medmindre der efter dommen er indtrådt sådanne væsentlige ændringer i den dømtes forhold, at det kan begrunde fravigelse af dette udgangspunkt.

Uanset dette udgangspunkt er der enighed om, at det som hidtil ikke skal være udelukket i særlige tilfælde at anbringe dømte i institution mv., selv om der ikke foreligger ændrede omstændigheder i forhold til domstidspunktet. Dette er i overensstemmelse med forarbejderne til straffelovens § 49, stk. 2, og med hidtidig praksis, som Straffelovrådet finder bør lovfæstes.

Straffelovrådet finder dog også, at det bør undgås, at en administrativ afgørelse om institutionsanbringelse

se kommer til at indebære en krænkelse af rettens afgørelse om ubetinget frihedsstraf. Fremgår det af sagen, at spørgsmålet om valget mellem ubetinget straf og foranstaltninger som led i en betinget dom har været overvejet af retten, bør bestemmelsen om institutionsanbringelse derfor som hovedregel begrænses til tilfælde, hvor der foreligger ændrede omstændigheder i forhold til domstidspunktet, idet f.eks. grundlaget for afgørelsen er ændret gennem tilvejebringelse af nye oplysninger om den pågældende.

For dømte under 18 år finder Straffelovrådet, at det almindelige udgangspunkt bør fraviges, så udgangspunktet for denne gruppe er, at strafudståelsen skal ske i institution mv.

Danmark ratificerede i 1991 FN-konventionen af 20. november 1989 om barnets rettigheder. Efter konventionens artikel 37, litra b, må anholdelse, tilbageholdelse eller fængsling af et barn, der i konventionen defineres som en person under 18 år, kun »bruges som sidste udvej og for det kortest mulige passende tidsrum«. I overensstemmelse med konventionen samt Folketingets tilkendegivelser i forbindelse med ratifikationen af denne har straffelovens § 49, stk. 2, siden da været praktiseret således, at man har overvejet muligheden for anbringelse i institution af alle unge under 18 år, som er idømt frihedsstraf. Ung alder er i sig selv anset som tilstrækkelig indikation for overførsel, og overførsel er herefter sket i det omfang, væsentlige retssikkerhedsmæssige hensyn ikke har talt imod en overførsel, og under forudsætning af, at det har været praktisk, herunder økonomisk, muligt at iværksætte en overførsel.

Straffelovrådet finder, at den beskrevne praksis bør fortsætte, og at det bør fastslås udtrykkeligt i straffuldbyrdelsesloven, at unge under 18 år, som er idømt ubetinget frihedsstraf, skal udstå straffen i institution uden for fængsler og arresthuse, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod en sådan anbringelse. Sådanne hensyn vil kunne foreligge på grund af kriminalitetens art, den dømtes farlighed og lignende, men også på grund af erfaringerne fra tidligere institutionsophold, hvor den unge har optrådt voldeligt, er undvejet eller på anden måde har dokumenteret, at afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod en ny anbringelse i institution mv.

På baggrund af de hidtidige erfaringer både med hensyn til gennemførelse af anbringelserne og med hensyn til recidiv til ny kriminalitet, jf. herved bl.a. 1998-betænkningen s. 30-31, er der i Straffelovrådet enighed om, at den skete udvidelse i brugen af bestemmelsen er ubetænkelig.